

Проф. др ВЛАДИМИР ВОДИНЕЛИЋ
(1918-1994)

Другог дана јануара 1994. године ненадано нас је напустио професор др Владимир Водинелић, један од најзначајнијих и најутицајнијих аутора из области кривичних наука последњих деценија у нас.

Животни пут професора Водинелића необичан је сам по себи. Рођен 14. маја 1918. у Штајеру (Аустрија) у браку Аустријанке и оца Истријана, кога су аустроугарске власти интернирале због његовог југословенског опредељења. Основну школу похађао је у Смедереву и Шапцу, гимназију у Славонској Пожеги. Правни факултет завршио је у Сплиту, докторирао је на Правном факултету у Загребу 1970. са докторском дисертацијом *Вредност идентификационих трагова за утврђивање чињеница у кривичном поступку*.

За време другог светског рата учествовао је у антифашистичком отпору, хапшен је од стране усташких власти и суђен пред покретним преким судом. Одмах по ослобођењу, кратко време радио је као новинар културне рубрике загребачког Вјесника, а затим је прешао на дужност у органима унутрашњих послова где је обављао послове из домена криминалистичке оперативе. Истовремено, професор Водинелић је активно учествовао у стварању две институције које су извршиле снажан утицај на формирање кадрова за органе унутрашњих послова. Са њему својственом енергијом, он је био оснивач, директор и наставник криминалистичке школе у Јанкомиру и наставник и помоћник директора Више школе МУП ФНРЈ у Београду. Од 1961. до 1965. радио је у Институту за криминолошка и криминалистичка истраживања у Београду, као начелник одељења за документацију.

На Правном факултету у Сплиту изабран је 1967. у звање вишег предавача за предмет Кривично процесно право са криминалистиком. Године 1971. биран је за ванредног, а 1975. за редовног професора на истом предмету. На том факултету 1968. године оснива Криминалистичко криминолошки институт и постаје његов управник. У то време зачиње се, захваљујући професору Водинелићу, у Институту делатност која ће у каснијим годинама допринети да ова институција прерасте у један од значајних научноистраживачких центара из области кривичних наука.

На Правни факултет у Крагујевцу прелази године 1976, где је све до одласка у пензију 1985. предавао Кривично процесно право са криминалистиком. Као један од најугледнијих наставника овог факултета и читавог Универзитета Светозар Марковић изабран је за проректора за научно-наставни рад (исту функцију вршио је и на Правном факултету у Сплиту). Крајем седамдесетих започиње његова сарадња са Факултетом за безбедност у Скопљу. Захваљујући њој имао је као професор по позиву непосредни контакт са слушаоцима тако рећи до последњег дана живота, а Факултет у Скопљу постао је расадник факултетски образованих криминалиста, магистара и доктора криминалистике не само за Македонију.

Професор Водинелић био је учесник и организатор низа научних трибина у земљи и иностранству. Уместо набрајања тих скупова и на њима

поднетих реферата, саопштења и дискусија, подсетићемо се да је последњих месеци живота интензивно радио на припреми међународног симпозијума о информатору и агенту-провокатору. Мада их све полиције света користе, иако се при томе отвара низ питања етичке, правне и криминално-политичке природе, ово су за криминалисте углавном табу теме. Прошле јесени у Охриду је тај скуп одржан, а са њега су остали драгоцени материјали публиковани на енглеском и македонском језику. Као врхунског стручњака, СФРЈ га је неколико пута делегирала да прати суђења нападачима на дипломатске представнике наше земље. Као шеф наше групе посматрача, био је на таквим суђењима у Бону 1964. и у Стокхолму 1971. године.

Научни опус проф. Водинелића чини неколико стотина радова. Од 1947. до смрти, објавио је око 20 књига и преко 200 студија, чланака и прилога у периодичним публикацијама. Толики број радова плод су фасцинантне марљивости овог аутора. За разлику од већине колега које за писање мотивишу прозаични разлози избора и реизбора, он је био најбољи изданак оне ретке групе посленика који увек имају да саопште нешто научној и стручној јавности. Као члан редакције неколико часописа из наше области, могу да посведочим да је професор Водинелић, тако рећи до последњег дана, слао радове, отварајући с лакоћом својственом само младима духом увек нове проблеме.

Међу тим радовима посебан значај имају уџбеници и друга систематска дела. У њима смо препознавали не само свестрано образованог аутора, него и његов самосталан, особен приступ структурирању и излагању материје. Стога је онима који су се определили за научну каријеру, професор Водинелић био узор у стилу излагања, аргументацији и надаसे, у познавању литературе. Он никако није спадао у оне ауторе који су написали више радова него што су их прочитали. Свако његово дело великодушно отвара читаоцу богатство литературе коју је он прикупао са немачком педантношћу. На тај начин, оставио је високе стандарде којих би се кривичари морали придржавати. Скоро да нема на нашим просторима аутора из кривичних дисциплина, из криминалистике посебно, који није нешто научио од професора Водинелића. Он није могао бити узор само онима који "научне" радове пишу тако што се при томе ослањају само на домаће уџбенике или потпуно игноришу до тада написано као да пишу есеј или новински коментар. У нашим друштвеним наукама - посебно у социологији и политикологији (ако је ова друга уопште наука) - таквих је писаца све више, па се тај манир преноси и у кривичне дисциплине.

У исто време, његова дела су срећан спој теорије и праксе. Као човек који је добар део живота провео у органима унутрашњих послова и који ниједног тренутка није престао да се интересује за њихов рад, професор Водинелић је своје теоријске ставове изграђивао на том искуству, да би касније њихову исправност препуштао суду праксе. Његова збирка примера из живота бројала је на хиљаде истинитих случајева које је увек користио као илустрацију и освежење у излагању. Тако је избегао дечју болест низа аутора у кривичним наукама који, с једне стране беже од коришћења литературе и теоријских ставова јер их не разумеју, док са друге практична искуства сматрају профаним и приземним. Отуда се њихови радови крећу "по средини" - нити користе пракси, нити су допринос науци - и личе један на други као јаје јајету.

Не треба занемарити још један важан аспект радова професора Водинелића. Као искрени хуманиста он је, као мало који аутор из ове области, успевао да у својим многобројним радовима помири ону на изглед нерешиву противречност између потребе за ефикасним прогоном преступника и поштовањем права сваког, па и окривљеног у кривичном поступку. Његови радови су тако постали у криминалистички систем преточене велике идеје правне државе оди. владавине права. Због тога су им се радници ОУП-а, тужиоци и судије обраћали као поузданом водичу за свакодневно пос-

тупање, а извршили су снажан утицај и ван граница наше земље. Као познавалац неколико страних језика, професор Водинелић је у иностранству објавио низ запажених радова који су цитирани од више немачких и руских аутора.

Рад професора Водинелића са онима који се почињу бавити науком био је незаобилазни део његове активности. Пажљив слушалац, подстицајан сабеседник, професор је био ментор каквог би пожелело сваки кандидат. Тражио је доста, пружао још више. Стајао је иза сваког реда тезе у чијој је одбрани учествовао. И том послу се, као и свему што је радио посвећивао цео, као у време када је средином шездесетих управо на Правном факултету у Београду као спољни сарадник Катедре за кривично право изводио наставу из криминалистичке тактике и методике.

Зато нас је све вест о смрти нашег драгог професора Водинелића утолико више погодила. Много тога смо планирали да урадимо заједно. Већ сада осећамо празнину због одласка човека кога, без претеривања, можемо назвати горостасом кривичних наука код нас и једним од ретких енциклопедијски образованих аутора у овој области. Отишао је човек који нас је уверио да се једна област каква је криминалистика може с пуним правом сматрати науком.

проф. др Ђорђе Игњатовић